

IVAN TAVČAR

VISOŠKA KRONIKA

Ivan Tavčar se je rodil v Poljanah nad Škofjo Loko leta 1851. Bil je pravnik (svoje nasvete je objavljajal v Slovenskem pravniku) in politik, bil je poslanec v dunajskem parlamentu, mestni načelnik v Ljubljani in celo član

ustavne skupščine bivše SHS. V pisanju romantičnih del je bil pravi mojster. Prav tako je pisal tudi daljša epska dela. Poleg epike je pisal tudi poetično navdahnjeno prozo. (Cvetje v jeseni).

Visoško kroniko je izdala DZS leta 1993 v Ljubljani v zbirki Klasje III. Spremna besedila je zbral oziroma napisal Gregor Kocijan.

Izidor Kalan se je rodil leta 1664 na Visokem. Imel je brata Jurija, dobro mater nemškega rodu Barbaro in očeta Polikarpa, ki pa je svojega sina vzgajal prepogosto le z roko. Sprva so ga starši dali v šolo k duhovnikom, a kasneje Izidor pomaga doma na kmetiji. Svojega očeta ima za čudaka, najbolj pa ga boli, da oče ni katoliške temveč protestantske vere in meni, da bo za očetove grehe kaznovan on.

Svojemu očetu je bil pokoren do take mere, da se je bil pripravljen poročiti z Margareto, od katere očeta bi dobil veliko doto. Na snubitvi se sporeče z njunima bratoma, zaradi česar si kasneje nakoplje obilo težav. Kalanovi so imeli ogromno bogastvo. Izvor denarja je bil Izidorju sprva neznan, a je kasneje izvedel, da je ta denar Polikarp dobil tako, da je ubil svojega vojnega tovariša, s katerim sta ga naropala.

Polikarpa je na smrtni postelji začela peči vest, zato je od Izidorja zahteval, da se poroči z Agato, vnukinjo Jošta, katerega je ubil. Z poroko naj bi Joštova družina postala polovičen lastnik posestva na Visokem. Izidor je po očetovi smrti resnično odšel v Eyrishoven, kjer je našel Agato in jo pripeljal domov. Doma so se v Agato zaljubili praktično vsi moški člani, vključno z služabnikom Marksom, ki je bil Margaretin brat. Življenje na Visokem je bilo tako rekoč idilično vse do takrat, ko Marks na nekem plesu napade Agato. Ta ga udari, tako da Marks ves poklapan za nekaj časa izgine. Zanj se sliši šele takrat, ko Agato na enkrat obtožijo čarovništva, glavna priča pa je seveda Marks.

Agati sodi v Škofji Loki škof Frančišek, ki pa v čarovnice ne verjame. Agata dokaže svojo nedolžnost s tem, da skoči v reko in iz nje pride živa. Za njo se je zavzel v sramoti le Jurij, s čimer je dosegel, da se je Agata vanj popolnoma zaljubila. Izidor posestvo preda Juriju in Agati, sam pa se odide vojskovat. Na vojskovanju ponovno vidi Marksa, kateri mu prizna, da je Agato obtožil po krivem. Izidor se po dvanajstih letih ranjen vrne na Visoko, kjer se poroči z Margareto. Rodi se mu sin Georgius, na katerem leži dolžnost, da nadaljuje pisanje visoške kronike.

Izidor je menil, da bo za vse očetove grehe prejel kazen on. V tem je Visoška kronika zelo podobna grškim dramam, v katerih je bil junak obsojen že ob rojstvu. Izidorjevo življenje naj bi se torej razvijalo tako, kot mu je to zapisano v zvezdah, oziroma po načelu "plačaj tisto, kar nisi pojedel". Roman je torej nekakšna drama, v kateri Izidor torej ravna po očetovi volji in brez ugovor zato, ker meni, da se prekletstva, ki je zapisano na hišo, ne da izbrisati. Vprašanje je, če bi Izidor poslušal očeta tudi v primeru, če ne bi verjel, da je človeku vse že v naprej vsojeno in bi si želel svojo

zgodovino ustvariti sam in bi le ta temeljila na prepričanju, da brez svoje pameti tega ne bi dosegel, kajti vsak si svoje življenje kroji sam. Čemu bi potem sploh živel, če pa na svoje življenje ne moremo vplivati.

Tavčar v Visoški kroniki opisuje življenje na kmetih, katero mu služi kot osnova njegovega vstvarjanja. V njegovem delu je čutiti lahek priokus romantike, vendar pa je roman večinoma realističen, saj so opisi dogodkov in krajev skoraj tako izčrpni kot Scootovi.

Anton Slodnjak meni, da je miselnost in umetniška zrelost, ki jo je Tavčar izrazil v Visoški kroniki, v naši slovstveni zgodovini zelo redka. Kljub temu, da je bil Tavčar lirik, Visoška kronika dokazuje, da je lahko tudi na področjih, ki ti niso "vsajena" v dušo, doseči izredno kakovost.